



Pavol Rankov
NÁJDI SVÄTÉHO

**SPOLOK
SVÄTÉHO
VOJTECHA
TRNAVA
2024**



ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

© Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2024
ISBN 978-80-8161-487-3

Rozprávky zväčša nebývajú celkom vymyslené. Ukrývajú sa v nich ľudské príbehy, ktoré sa stali, no stali sa inak, inokedy, inde či iným ľuďom. V niektorých rozprávkach sú vymyslené mená pre naozajstných ľudí či skutočné krajiny, v iných zasa býva poprehadzované poradie udalostí. A tak sa stane, že najprv si nejaká princeznička odtrhne zo stromu chutné jablčko, no až potom to jablčko narastie a úplne nakoniec jablňoň zakvitne. Keď sa občas aj nájde rozprávka, v ktorej je úplne všetko vymyslené, možno to znamená len toľko, že sa to stať malo, ale našťastie či nanešťastie sa to pre nás zatiaľ nestalo.

Táto rozprávka veru nebude o stromoch, čo najskôr dávajú úrodu a až potom na nich vypučia kvety. Mám taký dojem, že v nej natrafíme na zopár ľudí, miest a udalostí, ktoré nie sú úplne vymyslené. Veď uvidíme (či skôr prečítame a len ten, kto má dobrú fantáziu, tak aj čosi uvidí – kdesi vnútri svojej hlavičky).



Istí bohatí rodičia mali syna Tomáša. Hoci mám taký dojem, že ste viac zvedaví na Tomáša, musím najskôr predstaviť jeho rodičov. Prečo boli bohatí? Mali priamo na námestí veľký dom, ktorý by sme pokojne mohli nazvať palác alebo kaštieľ. Dom mal totiž pätnásť izieb pre Tomášových rodičov a ešte niekoľko izieb pre služobníctvo – pre komorníka, komorníčku, sluhu, dve slúžky, kuchára, kočiša a záhradníka. Takéto paláce môžete

vidieť na námestiach mnohých slovenských miest, veľmi pekne sú napríklad v Banskej Štiavnici, Bardejove či Trnave.

(Pripustím, že Tomášovi rodičia neboli bohatí iba v tom prípade, ak väčšina žiakov z vašej triedy býva v dome s viac než pätnástimi izbami. Ale pozor, paneláky a činžiaky s 36 bytmi, v ktorých je dohromady 128 izieb, sa nepočítajú!)

Takže teraz už vieme dve veci: Tomášova rodina bola bohatá a žila niekedy v dávnej minulosti, keď ešte neboli šoféri a autá, zato tam boli kočiši a koče.

Tomáš nebol na bohatstvo svojich rodičov nijako pyšný. Jednak preto, že sa hrával s deťmi z podobne zámožných rodín, takže byť bohatý sa mu nezdalo výnimočné, no a tiež preto, že dostal dobrú výchovu. Našťastie Tomáša vychovali nielen jeho rodičia, ale najmä istý učenec, ktorý mu vstúpil do hlavy, že pýcha a lakomstvo sú hriechy.

(Asi sa chcete spýtať, či tento učenec býval v paláci a či sme nezabudli započítať aj jeho izbu. Nie, tento učenec býval kdesi inde v tom meste.)

Jedného dňa – a bolo to v čase, keď bol Tomáš už takmer dospelý – rodičia ho poverili závažným poslaním.

„Syn náš drahý,“ začala Tomášova matka, „s tvojím cteným otcom sme usúdili, že si už dostatočne zrelý, aby si splnil naše veľké pranie.“

Tomáš prechádzal zvedavým pohľadom z matky na otca a z otca na matku. Otec sa tváril náramne dôležite

a premúdrene pokyvával hlavou. Matka sa záhadne usmievala, pričom sebe aj manželovi naliala do hrnčekov čaj. Otec vzal hrnček, napil sa a skríkol od bolesti. Čaj bol totiž horúci.

(Čaj bol v tom čase naozaj horúca novinka! Nikto v okolí paláca ho nielenže jakživ nepil, ale ani nepričuchol k jeho vôni. Tomášovi rodičia museli za malé vrecúško čaju zaplatiť veľké peniaze. No už boli takí. Vlastniť čosi, o čom boháči z okolitých palácov ani nechyrovali, malo pre nich mimoriadny význam. Lenže potulný kupec zabudol Tomášovým rodičom vysvetliť, že pokiaľ ide o teplotu, je to s tým vzácnym nápojom ako s jedlom – vreľý čaj popáli pery a ústa rovnako ako horúca polievka.)

Mám taký dojem, že tieto odbočky od Tomáša a jeho príbehu začínajú niektorým z vás liezť na nervy. Tak sa budem snažiť, aby som ich už viac nepoužíval.

„Syn náš predrahý,“ pokračoval otec oblizujúc si popálenú peru, „s tvojou veľaváženou matkou sme sa po dlhej úvahe rozhodli, že ťa poveríme ťažkou úlohou.“

„Ťažkou a zodpovednou úlohou!“ spresnila veľavážená matka. „Ak našu úlohu dokážeš splniť, získaš si nekonečnú vďaku od svojho cteného otca.“

„A nesmierny obdiv svojej veľaváženej matky!“ dodal otec a jemne sa svojej manželke uklonil.

„A o čo ide? Čo by som mal spraviť?“ spýtal sa s obavami Tomáš. Nebolo mu už všetko jedno, lebo akosi vycítil, že rodičia sa chystajú podrobiť ho ťažkej skúške, v ktorej ich nechcel sklamať.

„Ako iste vieš,“ začala vysvetľovať matka, „poslednú predstavu nášho paláca viedol architekt, ktorého učiteľom bol žiak samotného geniálneho Bramanteho...“

„Nie, drahá, poplietla si to!“ skočil svojej manželke do reči Tomášov otec. „Veľký Donato Bramante mal žiaka, ten žiak mal žiaka, no a tento žiak mal tiež žiaka – presne to bol náš architekt.“

„Každopádne, tento žiak žiaka prebýval u nás,“ matka ukázala na bohato zdobené múry okolo seba. Krása tejto siene nepochybne odrážala jemný vkus samotného Bramanteho. „Geniálny duch je tu stále prítomný.“

„Síce nepriamo, ale predsa,“ dodal otec.

„Náš dom je skutočne veľmi pekný,“ pokýval hlavou aj Tomáš. Matne si spomínal, ako sa pred rokmi rodičia chytali za hlavy, keď od architekta počuli, koľko ich bude stáť mramorový obklad schodiska a výzdoba klenby v jedálni.

„V salóniku visia dve maľby,“ chcela pokračovať matka.

„Štyri! Visia tam štyri maľby, jedna krajšia ako druhá,“ opravil ju manžel a poslal jej vzdušný bozk.

„Áno, drahý, visia tam štyri maľby. No mimoriadne cenné sú dve uprostred. Maľoval ich najvernejší priateľ najlepšieho žiaka veľkého Raffaela.“

„Nie!“ spresňoval znovu otec. „Bol to najlepší priateľ najvernejšieho žiaka veľkého Raffaela.“

„Sú to krásne obrazy,“ prisvedčil Tomáš, pretože diela sa mu naozaj páčili. Boli to vydarené portréty mladých žien. Jedna z nich pracovala u Tomášových rodičov ako kuchárka. Keď

bola maľba hotová a Tomášovi rodičia za ňu zaplatili, maliar s kuchárkou tajne ušli a nikto o nich už viac nepočul. Na druhom obraze bola kočišova dcéra, ktorá po náhlom zmiznutí umelca veľmi plakala.

„Náš dom zobia diela, na ktorých jasne vidno majstrovstvo jedinečného Raffaela,“ vzdychla zasnene Tomášova matka.

„Síce nepriamo, ale predsa,“ dodal otec.

„No a v záhrade sú tri sochy,“ začala matka, no nestihla pokračovať, lebo manžel ju znovu prerušil.

„Drahá, v našej krásnej záhrade je až jedenásť krásnych sôch!“

„Jedenásť, ale tri sú obzvlášť cenné. Vytvoril ich totiž brat Michelangelovho najlepšieho žiaka.“

„A nebol to náhodou žiak Michelangelovho brata?“ uvažoval nahlas otec. „Samozrejme, najlepší žiak najlepšieho brata!“

Aj tieto sochy anjelikov sa Tomášovi páčili. A páčili sa zrejme aj holubom, pretože si na sochy často sadali. Potom bolo nutné kamenným anjelikom čistiť hlavičky.

„Syn náš najdrahší,“ pokračoval vo vysvetľovaní otec, „snažíme sa, aby náš dom skrýval to najvzácnejšie a naše hospodárstvo bolo naplnené tým najhodnotnejším. Máme tu sochy a obrazy najlepších umelcov...“

„Alebo aspoň ich žiakov,“ usmiala sa Tomášova matka.

„Naše kone sú najlepšie kone v celom kráľovstve,“ menoval ďalej otec. „A podkúva ich najlepší kováč v meste.“

„Naše šaty šije najvychýrenejší krajčír,“ doplnila matka. „Samozrejme, z najkvalitnejších látok.“

„Naše víno je najchutnejšie, pretože pochádza z najlepších viníc,“ snažil sa ju prekonať otec.

„Naše prstene pochádzajú od najzručnejšieho zlatníka,“ nedala sa matka.

„Na našom poli prší najvlhkejší dážď a topánky si špiníme najlepším blatom,“ rozplýval sa otec.

Rodičia sa vtedy obrátili na Tomáša a súčasne povedali:

„K tomu, aby nás všetci obdivovali, nám chýba už len jediné...“

„Najbelší sneh?“ hádal Tomáš.

„Najlepší človek!“ nadchýnal sa otec.

„To znamená skutočný svätec,“ oduševňovala sa matka.
„Musíme pre našu rodinu získať svätca alebo sväticu!“

Tomáš sa nezmohol ani na slovo. Mlčky čakal na vysvetlenie, čo sa mu to rodičia vlastne snažia povedať.

„Darmo si z ďalekej cudziny objednáme Raffaelovho žiaka, aby pre nás niečo namaloval, keď si barón, čo žije na hornom konci námestia, zavolá Michelangelovho žiaka,“ smutne vzdychol otec.

„Darmo zo vzdialenej krajiny privezieme Michelangelovho žiaka, nech nám urobí voľajakú sochu, keď si grófká z hlavnej ulice zaplatí Raffaelovho žiaka,“ takmer sa rozplakala matka.

„Ale načo vám bude svätec?“ nechápal Tomáš.

„Svätec alebo svätica,“ opravila ho matka.

„Svätec alebo svätica v tomto meste ešte neboli. Budeme prví,“ objasňoval otec.

„Budeme prví a jediní, lebo svätcov je nedostatok,“ uzavrela matka.

„Len preto?“ spýtal sa sklamane Tomáš.

„Taký svätý človek je dobrá vec,“ uvažoval otec. „Naučíme sa od neho veľa užitočných vecí.“

„Napríklad zázraky,“ vysvetľovala matka.

„A ty...“ začal otec.

„By si...“ pokračovala matka.

„Nám ho...“

„Mohol priviesť!“

„Mám priviesť svätca?“ nechápal Tomáš.

„Svätca alebo sväticu,“ opravila ho matka.

„Ale odkiaľ?“ nechápal stále Tomáš.

„No predsa zo sveta,“ milo sa na svojho syna usmial otec.

„Odkiaľkoľvek. Zo severu, z východu, zo západu alebo z juhu. Môžeš si vybrať,“ objala svojho syna matka.

„A musí to byť svätec?“ chcel vyjednávať Tomáš. „Nestačil by svätcov brat alebo žiak? Alebo sestra či žiačka nejakej svätice?“

„To my budeme žiaci toho svätca,“ uzavrel otec.

„Alebo svätice,“ uzavrela matka.

Ukázalo sa teda, že v prípade svätosti sa brat, sestra, žiak ani žiačka nepočítajú. Rodičia chceli výhradne svätca alebo sväticu. Nič viac a nič menej! Svojho syna starostlivo vystrojili, na prst mu navliekli pečatný prsteň, nech nezabudne, z akého slávneho rodu pochádza, zamávali z najvyššieho okienka vo veži paláca a už len čakali, s kým sa vráti.



Mám taký dojem, že úloha, ktorou otec a matka poverili Tomáša, niektorých z vás zaskočila, dokonca ste sa nad ňou aj pousmiali.

„Mám taký dojem, že splniť požiadavku drahých rodičov bude náramne ťažké,“ to si už nehovorím ja, ale Tomáš, klusajúc na svojom čiernom žrebcovi po prašnej ceste. „Všetci svätí, o ktorých mi rozprával môj učiteľ, sú predsa už dávno mŕtvi. No rodičia potrebujú živého svätca. Pokiaľ viem, svätci sa svojím výzorom od obyčajných ľudí ničím neodlišujú. Nie sú ani o dve hlavy vyšší, ani na tvári nemajú štyri oči, ani pri úsmeve neukazujú modré zuby. Myslím si, že svätec sa stáva svätcom, až keď to o ňom povedia iní ľudia. Musím sa teda veľa pypytovať. Nič iné mi nezostáva, iba zisťovať od ľudí, či o niekom takom mimoriadnom nepočuli. Lenže kde začať? Kde by sa mohla vyskytnúť svätá osoba? Vo veľkom meste či v malej dedinke? Mesto má určite výhodu, že je tam viac ľudí. Na jedinej ulici môžem položiť svoju otázku aj stovke ľudí. Obísť sto dedinských chalúp trvá akiste dlhšie. No na ceste do mesta sa dedinám určite vyhýbať nebudem. Kam prídem, tam sa spýtam. Lenže má zmysel pýtať sa naozaj každého? Nebolo by rozumnejšie pýtať sa najmä tých, čo najviac cestujú po svete? Taký kupec alebo vagant chodí z mesta do mesta, stretne veľa ľudí, dozvie sa od nich mnoho noviniek a vypočuje si všelijaké príbehy. Aj kočiši a kupci mi môžu byť užitoční, tí tiež prejdú kus sveta. Je lepšie hovoriť s mladými alebo starými? Mladí majú lepšiu pamäť, podajú mi správy presnejšie. Lenže starí stretli počas života viac ľudí, takže je pravdepodobnejšie, že medzi nimi



Pavol Rankov

NÁJDI SVĚTÉHO

Vydal Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,

Trnava 2024, ako svoju 4 339. publikáciu

Prvé vydanie

Zodpovedná redaktorka Martina Grochálová

Jazyková úprava Lenka Bebjaková

Ilustrácie Ilona Polanski

Grafická koncepcia a sadzba Pergamen

Tlač Finidr, Český Těšín

www.ssv.sk, eVojtech.sk

objednávky: 033/590 77 18

objednavky@ssv.sk

Členská zľava 15 % platí v obchodnej sieti SSV.

ISBN 978-80-8161-487-3